

duurzaamplus.nl
zelfstandig, onafhankelijk en ter zake

Duurzame rechtspraak herstelt sociale ecosystemen

Door Désirée Crommelin, 19/07/2016

CENTER FOR SUSTAINABLE JUSTICE

HOME **DUURZAME RECHTSPRAAK** **SUSTAINABLE JUSTICE CHARTER** **VOORBEELDEN** **OPRICHTER** **CONTACT** **LINKS**

Blogoverzicht

07-Apr-2016
[Spreekkuur rechter: een waardevol maatschappelijk duurzaam initiatief](#)

07-Apr-2016
[In Rotterdam paste de rechtbankpresident in de 60er en 70er jaren van de vorige eeuw al duurzame rechtspraak toe](#)

07-Apr-2016
[Sustainable Charter 1.0 kan nu ondertekend worden](#)

CENTER FOR SUSTAINABLE JUSTICE
Het Center for Sustainable Justice is de thuishaven in Nederland van de International Foundation for Sustainable Justice. Het center stelt zich ten doel om wereldwijd kennis te verzamelen over duurzame vormen van rechtspleging en deze kennis te delen door middel van publicaties, congressen, lezingen, workshops, seminars en expert meetings.

Courts in Australia
06-Jan-2016
Sunday, 9 May 2010, Rockhampton
completed on Thursday, 13 May 2010 in the Tilt-train from Rockhampton to Brisbane
Yesterday evening I arrived in Rockhampton Queensland, where I will attend the Murri court sitting day on Wednesday in the Magistrates' court here. It feels great to be in a tropical area again. I love the nurturing warm energy of the atmosphere. My program ...
[Lees meer](#)

In Rotterdam paste de rechtbankpresident in de 60er en 70er jaren van de vorige eeuw al duurzame rechtspraak toe
07-Apr-2016
Van 1958 tot 1979 was mr J.G.L. Reuder als president van de Rechtbank Rotterdam verantwoordelijk voor de behandeling van korte gedingen. Hij

Sustainable Charter 1.0 kan nu ondertekend worden
07-Apr-2016
Op 10 december 2015 is het Charter for Sustainable Justice voor de eerste keer gepubliceerd. Inmiddels hebben meer dan 15 internationaal gerenommeerde juristen het charter ondertekend. Teken het charter [\(klik hier\)](#).

DUURZAME RECHTSPRAAK HERSTELT SOCIALE ECOSYSTEMEN, luidt de stelling van de oprichter van Center for Sustainable Justice, Alexander de Savornin Lohman. “Rechtspraak is een belangrijk instrument in het streven naar een duurzame samenleving. De rechter heeft hierin een sturende rol.”

Duurzame rechtspraak

Charter 1.0

In 2015 heeft het Sustainable Justice Charter 1.0 geschreven. Deze is reeds door een aantal internationaal invloedrijke professionals en wetenschappers mede-ondertekend.

Binnen het streven wereldwijd om harmonie tussen People, Planet en Profit 's te herstellen is duurzame rechtspraak de logische stap op het gebied van rechtspleging. Alexander de Savornin Lohman, initiatiefnemer van duurzame rechtspraak ziet parallellen tussen de opkomst van andere maatschappelijke initiatieven van onderaf

zoals op het gebied van energie, financiering, zorg en nu vanuit de rechtspraak. Hij spreekt in dit verband over de duurzaamheid van intermenselijke verhoudingen binnen sociale netwerken, ‘sociale ecosystemen’. Mensen willen weer greep en inzicht hebben op de kwaliteit van hun leefomgeving en op wat er speelt. Dat vraagt in al die sectoren een andere aanpak en transparantie. “Bij duurzame rechtspraak gaat het om de kwaliteit van onze samenleving, . Rechtspleging is een instrument om die kwaliteit en het maatschappelijk evenwicht te herstellen en te verbeteren met als duurzaam effect het herstel van gezamenlijk verantwoordelijkheid en onderling respect.”

“Duurzame rechtspraak is een diepte-investering in de samenleving”

Effectieve of draaideur rechtspraak

Deze verbindende rechtspraak is gericht op samenwerking onder leiding van de rechter van een aantal vertegenwoordigers uit de leefomgeving van aangeklaagde om daar een draagvlak te creëren en zo een effectieve en duurzame weerslag in zijn sociale ecosysteem. “Dat kent het huidige westerse rechtspraak structureel niet. In tegendeel, zou ik zelfs zeggen. Ons recht is nog te veel gebaseerd op de Romeinse rechtsbeginselen en gaat over winnen en verliezen. Hierin staat de rechter als passieve, onafhankelijke scheidsrechter in de te voeren rechtsstrijd, die meestal niet leidt tot eendracht en verzoening, maar tot verslechtering van verhoudingen.”

Hoe nu de macht van het recht in te zetten om samen te werken tot herstel van harmonie in de samenleving? En wat is de rol van de rechter hierin om het gezamenlijke vertrouwen in rechtspleging terug te winnen? “Want wat blijkt”, legt de oud-advocaat uit “het heersende rechtssysteem zit zichzelf in de weg wat zijn uitwerking op de samenleving betreft. Het scoort veelal het omgekeerde effect : een hoog recidive-percentages van mensen die na hun straf weer in herhaling vallen.” De Savornin Lohman wijst in dit verband op de *War on Drugs* in de Verenigde Staten waar onverbidde de *Three Strikes and You’re Out*-wetgeving geldt. Een verdachte gaat na drie keer gepakt te zijn op het bezit van drugs, hoe groot of hoe klein de hoeveelheid ook is, het gevang in. Het gevolg is dat de gevangenen in veel staten van de Verenigde Staten stampvol zitten met draaideurcriminelen. In de westerse samenleving zie je, zo constateert hij een toenemende behoefte om met rechtspraak gezamenlijk oplossingen te zoeken en niet langer te polariseren. “Opvallend is, dat juist in landen die een rigide strijd-rechtspraak kennen zoals de Verenigde Staten, Australië en Nieuw Zeeland, de op harmonie gerichte rechtspraak een steeds prominenter plaats inneemt.” Sommige nieuwe vormen van rechtspraak laten zich daar onder andere inspireren door oude culturen van de Indianen, Aboriginals en Maori’s. “Deze kennen vanouds vormen van kringenrechtspraak, waar in gezamenlijkheid gezocht wordt naar een oplossing voor het probleem om de onderlinge harmonie te herstellen (*Restorative Justice*). Want eendracht is een noodzaak om te overleven bij natuurgeweld of een aanval van een vijand.”

Herstel

“Hoewel officiële vormen van duurzame rechtspraak nog niet in het Nederlands recht bestaan, kent ons land wel *mediation*. We zien dat de afgelopen jaren meer dan zeventig procent van civiele zaken geschikt wordt. Daarnaast zien we onofficiële vormen van duurzame rechtspraak opkomen als de Spijbelrechter of Spreekuurrechter, veelal initiatieven van de rechtbank zelf.” In zijn veertig jarenlange praktijk als civielrechtelijk advocaat ontwikkelde De Savornin Lohman de op harmonie gerichte benadering, die hij *Dynalaw* (dynamisch recht) noemde. “Omdat het goed voelde en de effecten duurzaam en positief waren in het leven van mijn cliënten! En dan spreek ik over morele immateriële belangen. Je kunt namelijk in Nederland alleen vanuit een materieel belang bij de rechter terecht. “Geldelijke belangen zouden eigenlijk het vehikel moeten zijn om herstel van goede verhoudingen af te dwingen”, vindt de oud-advocaat. Illustratieve voorbeelden uit zijn praktijk te over. Zo vertelt De Savornin Lohman over een cliënte, een Surinaamse vrouw, die volgens haar ten onrechte was ontslagen. Samen met hem als advocaat op de achtergrond, voerde zij zelf schriftelijk de aanklacht, waarin zij duidelijk beschreef hoe het onrecht haar aangedaan, haar als mens raakte. Zij vroeg eerherstel op grond van respect, geen financiële genoegdoening. Uiteindelijk gaf de rechter haar gelijk en kende haar een financiële genoegdoening toe. Iets waar het haar niet om te doen was geweest. “Het gaf haar zelfs een wat onbehaaglijk gevoel,” herinnert hij zich glimlachend. Wat hem hier en vaker bij andere cliënten trof, was het feit dat ze in de door hun gevoerde procedure eindelijk hun ‘verhaal konden doen’. Dat gaf hen weer zelfvertrouwen. “Je zag hen terugkeren in hun kracht om weer vol vertrouwen in de samenleving hun weg te zoeken. Dat herstel zie ik als een diepte-investering in de samenleving. Het is het begin van duurzame rechtspraak: rechtspraak met een opbouwend effect op de samenleving.”

Sociale ecosystemen

Therapeutic Jurisprudence

In de Verenigde Staten zijn voorbeelden te over van *Problem Solving Courts, Community Justice, Collaborative Courts, Unified Family Courts en Truancy Court* en de meer dan 3000 *Drug Courts*.

Volgens De Savornin Lohman moeten we ons realiseren, dat in onze multiculturele samenleving vele andere culturele normen naast elkaar bestaan. Dit vraagt om een rechtspraak die meer doet dan materiële belangen te verrekenen. “Het gaat om onderling begrip in onze sociale ecosystemen – kleinschalig en grootschalig – op alle niveaus van onze leefomgeving. Eeuwenlang is dit niet door de rechtspraak onderkend. Dat werkt vervreemdend, in plaats van verbroederend.”

Tijdens zijn studiereizen bezocht de oprichter van het *Center for Sustainable Justice* diverse vormen van duurzame rechtspraak in Australië, Nieuw-Zeeland, de Verenigde Staten en Canada. In Australië en Nieuw-Zeeland gaan deze toepassingen vaak terug op de kringenrechtspraak van de oorspronkelijke bewoners respectievelijke de Aboriginals en de Maori's. In de zogenaamde *Indigenous Sentencing Courts* in Australië spreekt bijvoorbeeld de rechter recht in samenwerking met gerespecteerde vertegenwoordigers uit de Aboriginal gemeenschap van de verdachte. “Het uitgangspunt is de breed levende overtuiging, dat niet alleen de verdachte en zijn slachtoffer schade hebben geleden, maar ook hun directe leefomgeving. Door het

geschil gezamenlijk te beslechten, herstellen deze *Courts* als het ware deze schade aan het sociale ecosysteem.”

“Duurzame rechtspraak is een financiële en sociale noodzaak voor de samenleving.”

Drug Court

De meest succesvolle vorm van duurzame rechtspraak is de *Drug Court*, waar de verdachte onder supervisie van de rechter een trainings- en behandelingstraject van gemiddeld 1,5 jaar doorloopt. De rechter werkt daarin samen met de advocaat, de Officier van Justitie, reclassering, verslavingszorg, maatschappelijke dienstverleners, politie, maatschappelijk werk en huisvesting. De verdachte ontvangt voor elke doorlopen fase – van detox, tot schuldensanering – een diploma. “Het was ontroerend bij zo’n zitting van een *Drug Court* te zien, hoe mensen trots zwaaiend met een nieuw diploma, hun eerste eigen gedane betaling of de sleutel van de nieuwe woning, hun herwonnen kracht vierden.”

Diepte-investeringen

Hoe effectief is deze vorm van rechtspraak? Wat is de uitwerking van duurzame rechtspraak in een samenleving waar steeds weer om een hardere aanpak en hoge straffen wordt geroepen? Dat staat op gespannen voet met *Therapeutic Jurisprudence* zoals deze aanpak in de rechtswetenschap heet. In de Verenigde Staten krijgen gedaagden bijvoorbeeld een kans om in plaats van voor een reguliere rechtbank voor een *Drug Court* te verschijnen, waar ze begeleid worden bij herintrede tot de samenleving. De gedaagde tekent voor deze procedure en neemt daarmee zijn eigen verantwoordelijkheid gedurende het gehele proces. Iedere stap hierin wordt afgerond met een honorering in de vorm van een diploma. Woorden aan de rechter: “U was de eerste die naar me luisterde!” spreken volgens de pleitbezorger van duurzame rechtspraak boekdelen. “Dat is die diepte-investering in samenleving waar ik voor pleit. Niet alleen uit morele overtuiging ook vanuit een zekere hopeloosheid, die ik voel over de weinig duurzame effecten van de gangbare rechtspleging die de samenleving veel geld kost en ook nog eens ten koste gaat van veel talent. Duurzame rechtspraak is een financiële en sociale noodzaak voor de samenleving” stelt De Savornin Lohman en schetst vervolgens het kostenplaatje, zoals hij dat ziet. “Bij duurzame rechtspraak worden allereerst heel wat kosten bespaard: Hier heb je een burger, die beter in zijn vel zit, die een baan gaat zoeken, belasting gaat betalen, zichzelf kan onderhouden en zo een duurzame bijdrage levert aan zijn directe omgeving. Niet langer die nodeloze kostenverspilling aan de hopeloze en herhalende gang naar de rechter en aan dure en uitzichtloze gevangenisstraffen in volle gevangnissen, waarvan de sfeer een weinig duurzaam effect heeft op de samenleving.”

Rol rechter

De voorvechter van deze vorm van rechtspraak onderkent direct, dat binnen het huidige systeem deze procedure van praten meer tijd, dus geld kost. Gezien het feit dat budgettering van de rechtspleging veelal nu per zaak gebeurt, valt duurzame rechtspraak op dat punt duurder uit. Maar op de lange termijn en als je het breder trekt dan het rechtssysteem en je kijkt naar de weerslag op de samenleving, dan is deze

vorm van rechtspraak een stuk goedkoper. Want uitzichtloosheid van draaideurcriminelen kost de samenleving nodeloos geld. “Mensen vragen bij verduurzaming in de samenleving – ook als het om hun sociale ecosystemen gaat – om transparantie in het handelen en verantwoorden van een openbaar instituut als de rechtspraak. Iets waarin de sector in Nederland, niet uitblinkt.” De Savornin Lohman voorziet een veranderende rol van de rechter in de duurzame rechtspraak van gehoordworden, dialoog, erkenning en begrip? Is de rechter dan nog onpartijdig als toehoorder en scheidsrechter tussen de gedaagde partijen? Hoe blind is Vrouw Justitia dan? Zijn antwoord op deze vraag is zeer uitgesproken: “De rechter moet juist de ogen wijd open hebben en de verschillen zien. Niet langer naar het verleden kijken zoals het Romeins recht vereist, maar naar de toekomst: Hoe lossen we het op en zorgen we voor een duurzame weerslag op de samenleving, ons sociale ecosysteem.”

Alexander F. de Savornin Lohman is oprichter van de International Foundation for Sustainable Justice. Gedurende zijn 40 jarige loopbaan als civielrechtelijk advocaat nam hij 15 jaar actief deel aan de Nederlandse denktank voor duurzaamheid van de Erasmus Liga, nu de Nederlandse Club van Rome. Daar kwam hij op het idee om waarden van sociale duurzaamheid te integreren in de rechtspraktijk en de benadering van conflicten. Hij initieert nu studie- en discussiebijeenkomsten over duurzame rechtspraak met juridische deskundigen in vele landen en culturen.

www.sustainablejustice.org

Désirée Crommelin
© duurzaamplus.nl